

De Etiquette van de Moskee op Vrijdag

Vrijdag is de beste dag waarop de zon is opgegaan.

Vrijdag is één van de meest verheven en gezegende dagen bij Allah. Allah heeft deze dag verkozen boven alle andere dagen en er bijzondere eer aan gegeven. Het is de dag die de vorige volkeren misliepen, terwijl Allah (ﷻ) ons er naartoe heeft geleid. Geprezen zij Allah voor Zijn leiding.

Volgens Abu Huraira zei de Boodschapper van Allah (ﷺ): **“Wij zijn de laatsten, maar de eersten op de Dag des Oordeels; wij zijn de eersten die het Paradijs binnentreden. Zij kregen het Boek voor ons, en wij kregen het na hen. Zij verschilden van mening, en Allah heeft ons geleid naar de waarheid waarover zij verschilden. Dat is hun dag, waarover zij verschilden, en Allah leidde ons naar die dag: de dag van vrijdag. Vandaag is voor ons, morgen is voor de joden, en overmorgen voor de christenen”** (Bukhari)

Waarom heet het 'Jumu'ah'?

Het is zo genoemd omdat de mensen samenkomen in een moskee voor het gezamenlijke gebed. Ibn Hazm was het hiermee eens, hoewel er ook andere meningen zijn.

De Voordelen van de Vrijdag

Vrijdag heeft unieke kenmerken. De Profeet (ﷺ) zei: **“De beste dag waarop de zon opkomt is vrijdag: daarop werd Adam geschapen, op die dag werd hij het Paradijs binnengebracht, en op die dag werd hij eruit verdreven. En het Laatste Uur zal plaatsvinden op een vrijdag”** (Moslim)

Verder is vrijdag een wekelijkse feestdag voor de moslims, en een soera in de Koran is ernaar genoemd: Soerat al-Jumu'ah. Ook zei de Profeet (ﷺ): **“Een moslim die sterft op een vrijdag of in de nacht van vrijdag wordt beschermd tegen de beproeving van het graf”** (Tirmidhi)

Het is een plicht voor elke moslim om de waarde van deze dag (vrijdag) te kennen, en om te doen wat Allah de Almachtige hem ten aanzien van deze dag heeft opgelegd, namelijk het eren ervan op een wijze die past bij zijn verheven status en positie bij Allah, de Verhevene.

In navolging van onze meester Mohammed (ﷺ). Ibn al-Qayyim zei hierover: **“Het behoorde tot zijn gewoonte (de Profeet (ﷺ)) om deze dag te eren en te onderscheiden met specifieke daden van aanbidding die op geen enkele andere dag werden verricht”**

(Zaad al-Ma'aad, deel 1, blz. 364)

Een grote gemiste kans en vorm van verlies is dat men achteloos is over deze dag (vrijdag) en hem beschouwt als een gewone dag, zonder enig verschil of bijzonderheid.

Allah heeft het op deze dag verplicht gesteld om naar Zijn huizen (de moskeeën) te gaan om deze belangrijke religieuze plicht (het vrijdaggebed) te vervullen. Hij (ﷻ) zegt in de Koran:

﴿O jullie die geloven! Wanneer er opgeroepen wordt tot het gebed op de dag van vrijdag, haast jullie dan naar de gedachtenis van Allah en laat de handel achterwege. Dat is beter voor jullie, als jullie maar wisten﴾ (Soerat al-Jumu'ah, vers 9)

In deze eervolle oproep (tot het vrijdaggebed) ligt een overvloed aan eer en een duidelijke herinnering dat de gelovigen onder de zorg van Allah staan en ondergedompeld zijn in Zijn genade. De betekenis van het vers is: **"O gelovigen, wanneer jullie de oproep tot het vrijdaggebed horen, haast jullie dan naar de gedachtenis van Allah"** Het woord "haasten" (سَعَى) betekent: met ernst en vastberadenheid bewegen. Al-Hasan al-Basri zei hierover:

"Bij Allah, het gaat niet om het haasten met de voeten. Zij werden immers verboden om zich naar het gebed te begeven zonder rust en waardigheid. Wat bedoeld wordt is haasten met het hart, de intentie en de nederigheid" **"En laat de handel achter"** (وَدَّرُوا الْبَيْعَ): Dat wil zeggen: laat de verkoop en alle vormen van transacties zoals kopen, huren en andere zakelijke handelingen achter. Dit is een brede uitdrukking (metonymie) voor het achterlaten van alle wereldse bezigheden op dat moment. **"Dat is beter voor jullie"**: Namelijk: het haasten naar Allah's welbehagen en het verlaten van wereldse handel is beter en voordeliger dan de handel van het wereldse leven. Want de winst van het hiernamaals is groter en blijvender.

"Als jullie maar wisten": Dat wil zeggen: als jullie behoren tot de mensen met oprechte kennis en zuiver begrip.

"Wanneer dan het gebed is beëindigd, verspreid je dan over de aarde": dat wil zeggen: verspreid je over de aarde en ga uiteen om in je behoeften te voorzien. **"En zoek van de gunst van Allah"**: dat wil zeggen: zoek naar de gunst en de zegeningen van Allah, want het levensonderhoud is in Zijn hand alleen, verheven en almachtig is Hij. **"En gedenk Allah veelvuldig, opdat jullie mogen slagen"** En Arāk ibn Mālik – moge Allah tevreden met hem zijn – wanneer hij het vrijdaggebed had verricht, ging hij weg en bleef bij de deur van de moskee staan en zei: **"O Allah, ik heb gehoor gegeven aan Uw oproep, en ik heb Uw verplichte gebed verricht, en ik heb mij verspreid zoals U mij bevolen heeft. Schenk mij daarom van Uw gunst, want U bent de beste van de voorzieners."**

(Tafsir al-Qurtubi, Deel 18, blz. 99)

Vervolgens berispte Allah degenen die zich afleidden van het vrijdaggebed en de voorkeur gaven aan handel boven het gebed. Hij (ﷺ) zei: **«En wanneer zij handel of vermaak zagen, renden zij daarheen en lieten jou (O Mohammed) staande achter. Zeg: wat bij Allah is, is beter dan vermaak en dan handel, en Allah is de beste der voorzieners»**

(Soerat al-Jumu'ah, vers 11)

De exegeet (mufasssiroen) zeiden: De Boodschapper van Allah (ﷺ) stond op de preekstoel op vrijdag en hield een preek. Toen arriveerde een handelskaravaan uit de Levant (Sham) met voedsel, aangevoerd door Dihyah ibn Khalīfah al-Kalbī. De mensen in Medina leden toen onder honger en hoge prijzen. Het was de gewoonte dat wanneer een karavaan de stad binnenkwam, men trommelde en luidruchtig feest vierde van vreugde. Toen deze karavaan op deze manier de stad binnenkwam, renden de mensen van de moskee ernaartoe en lieten de Boodschapper van Allah (ﷺ) alleen achter op de preekstoel. Alleen twaalf mannen bleven bij hem. Jabir ibn 'Abdullah zei: "Ik was één van hen" Daarop werd dit vers geopenbaard.

Ibn Kathir merkte op: **"Het is belangrijk om te weten dat dit voorval plaatsvond op een moment dat de Boodschapper van Allah (ﷺ) eerst het gebed verrichtte op vrijdag, vóór de preek, zoals dat ook het geval is bij de twee Eid-gebeden"**

Abu Duwud heeft dit overgeleverd van Jabir: **"De Profeet (ﷺ) stond op vrijdag rechttop te preken, toen er een handelskaravaan uit de Levant (Shām) aankwam. De mensen keerden zich van hem af en gingen naar de karavaan toe, totdat er slechts twaalf mannen overbleven. Toen werd dit vers uit Soerat al-Jumu'ah geopenbaard"** **«En wanneer zij handel of vermaak zagen, renden zij daarheen en lieten jou staande achter»** (Soerat al-Jumu'ah, vers 11) (Overgeleverd door Moslim)

Het vrijdaggebed is een individuele verplichting (farḍ 'ayn) voor iedere moslim, behalve voor degenen die volgens het bewijs zijn uitgezonderd. Van Ṭariq ibn Shihab is overgeleverd dat de Boodschapper van Allah (ﷺ) zei: **"Het vrijdaggebed is verplicht voor elke moslim in de gemeenschap (d.w.z. gezamenlijk), behalve voor vier personen: een slaaf, een vrouw, een kind, en een zieke"**

(Overgeleverd door Abu Duwud)

Het vrijwillig zonder geldige reden achterwege laten van het vrijdaggebed is een grote zonde. Van Ibn Umar en Abu Huraira (moge Allah tevreden met hen zijn) is overgeleverd dat zij de Boodschapper van Allah (ﷺ) hoorden zeggen: **"Op de treden van zijn preekstoel zei hij: 'Laat bepaalde mensen ophouden met het achterwege laten van de vrijdaggebeden, of Allah zal zeker een zegel op hun harten leggen, waarna zij tot de achtelozen zullen behoren'"** (Overgeleverd door Moslim)

En in de Sunan van at-Tirmidhi is overgeleverd van Abu al-Ja'd ad-Ḍamari dat de Boodschapper van Allah (ﷺ) zei: **"Wie drie vrijdagen uit luiheid achterwege laat, Allah zal zijn hart verzegelen"**

(Tirmidhi)

Dit is een ernstige waarschuwing. We vragen Allah om bescherming.

Soenna's en Etiquette van Vrijdag

Het verrichten van de grote wassing (ghusl) en het vroeg gaan naar het vrijdaggebed:

In Sahih al-Bukhari is overgeleverd van Abu Huraira (رضي الله عنه) dat de Boodschapper van Allah (ﷺ) zei: **"Wie op vrijdag de ghusl verricht zoals bij janābah (grote rituele onreinheid), en vervolgens vroeg vertrekt naar het gebed, het is alsof hij een kameel als offer schenkt. En wie in het tweede uur gaat, het is alsof hij een koe offert. En wie in het derde uur gaat, het is alsof hij een gehoornde ram offert. En wie in het vierde uur gaat, het is alsof hij een kip offert. En wie in het**

vijfde uur gaat, het is alsof hij een ei offert. En wanneer de imam naar buiten komt (voor de khutbah), zijn de engelen aanwezig om te luisteren naar de vermaning"

Een groep geleerden (en dit lijkt de sterkste mening) zei dat de uren van het vroeg komen beginnen vanaf zonsopgang, en sommigen zeiden: vanaf het aanbreken van de dageraad (fajr).

Het is aanbevolen om op vrijdag de mooiste kleren te dragen, zich te parfumeren met een aangename geur en de siwaak (tandreiniger) te gebruiken.

Het is niet gepast dat een moslim naar het vrijdaggebed komt met vuile of afstotende kleding, of met een onaangename geur die anderen kan hinderen, zoals knoflook, ui en dergelijke.

Wanneer een gelovige de moskee binnengaat, is het voorgeschreven om twee gebedsrak'aat te verrichten als begroeting van de moskee (tahiyyat al-masjid), en daarna vrijwillige gebeden te verrichten naar gelang het mogelijk is.

De metgezellen van de Profeet waren op vrijdag gewoon om veel te bidden.

Tot de etiquette van de vrijdag behoort wat overgeleverd is in de volgende hadith: Overgeleverd door Aws ibn Aws, dat de Boodschapper van Allah (ﷺ) zei: **"Wie op vrijdag iemand anders wast (bijv. zijn gezin voorbereidt) en zelf ghusl verricht, vroeg vertrekt en zich inspant om nog eerder te zijn, en te voet gaat zonder te rijden, en dicht bij de imam zit, luistert en niet afleidt, voor hem geldt voor elke stap de beloning van een jaar: het vasten en het nachtgebed ervan"**

(Overgeleverd door Abu Dawud)

Het is verplicht om aandachtig te luisteren tijdens de vrijdagpreek (khutbah).

Het is verboden om te spreken of te spelen met iets in je hand, op de moskeevloer, met je telefoon of iets dergelijks tijdens de khutbah. Volgens Abu Huraira (رضي الله عنه) zei de Boodschapper van Allah (ﷺ): **"Als je op vrijdag tegen je buurman zegt: 'Luister', terwijl de imam de khutbah geeft, dan heb je zelf al nutteloos gepraat"** (Overgeleverd door al-Bukhari)

Het woord "nutteloos gepraat" (laghw) betekent hier: het verlies van de beloning van het vrijdaggebed.

Het is verboden om over de nekken (schouders) van mensen heen te stappen. Abdullah ibn Busr (رضي الله عنه) overleeverde: "Op een vrijdag kwam er een man die over de mensen heen stapte terwijl de Profeet (ﷺ) aan het preken was. De Profeet (ﷺ) zei tegen hem: **"Ga zitten, want je hebt anderen schade berokkend"** (Geauthenticeerd door al-Albani in Sahih Abi Dawud)

Ibn Abd al-Barr zei in al-Tamhid (1/316): "De uitspraak van de Profeet (ﷺ) 'je hebt anderen schade berokkend' toont aan dat het oversteken van mensen tijdens het vrijdaggebed een vorm van overlast is. En het is nooit toegestaan om een moslim kwaad te doen, op vrijdag noch op andere dagen".

Op vrijdag wordt het sterk aanbevolen om veelvuldig de Koran te reciteren, Allah te gedenken (dhikr), smeebeden (du'a) te verrichten, in gebed tot Allah te treden (munaajaat), en veelvuldig zegeningen te sturen over de Profeet Mohammed (ﷺ). Zoals de Profeet (ﷺ) zei: **"Voorwaar, de beste van jullie dagen is vrijdag. Op die dag werd Adam geschapen, op die dag stierf hij, op die dag zal de bazuin geblazen worden, en op die dag zal de donderslag plaatsvinden (de Dag des Oordeels). Stuur daarom veelvuldig gebeden over mij op die dag, want jullie gebeden worden aan mij gepresenteerd"** Ze vroegen: "O Boodschapper van Allah, hoe zullen onze gebeden aan u gepresenteerd worden terwijl u vergaan bent?" Hij (ﷺ) antwoordde: **"Voorwaar, Allah, de Almachtige en Majesteitelijke, heeft het voor de aarde verboden om de lichamen van de profeten aan te tasten"** (Overgeleverd door Aws ibn Aws, bij Abu Dawud)

En van Abu Huraira is overgeleverd dat de Boodschapper van Allah (ﷺ) over vrijdag zei:

"Er is op vrijdag een uur waarin geen moslim die biddend staat en Allah om iets vraagt, genegeerd zal worden, Allah zal het hem geven. En hij maakte met zijn hand een gebaar om aan te geven hoe kort dat moment is" (Overgeleverd door al-Bukhari)

Aanbevolen is ook het lezen van Soerat al-Kahf op vrijdag. Overgeleverd van Abu Sa'id al-Khudri dat de Profeet (ﷺ) zei: **"Wie op vrijdag Soerat al-Kahf leest, voor hem zal er licht schijnen tussen deze en de volgende vrijdag"** (Geauthenticeerd door al-Albani)

Extra Aandachtspunten

Wie de soennah-gebeden na het vrijdaggebed in de moskee bidt, bidt vier rak'aat.

Maar wie deze thuis bidt, bidt er slechts twee. Dit is gebaseerd op authentieke overleveringen van de Profeet (ﷺ). Abu Dawud vermeldde dat Ibn 'Umar (رضي الله عنه) vier rak'aat bad als hij zich in de moskee bevond, maar slechts twee als hij thuis was.

De Profeet (ﷺ) zei: **“Als jullie na het vrijdaggebed bidden, bid dan vier rak'aat” En in een andere overlevering zei Soehayl: “Als je haast hebt, bid dan twee rak'aat in de moskee en twee wanneer je thuiskomt”** (Overgeleverd door Moslim)

Het gebruik van een 'sutra' (barrière voor zich) bij het gebed, is een sterk aanbevolen soennah, of men nu alleen bidt of als imam voorgaat. Volgens Abu Sa'id al-Khudri (رضي الله عنه) zei de Boodschapper van Allah (ﷺ): **“Als iemand van jullie bidt, laat hem bidden naar een sutrah (iets wat als afscherming dient) en dicht daarbij komen”** (Overgeleverd door Abu Dawud)

Daarom geldt: Als iemand een vrijwillig gebed bidt zonder een sutrah te plaatsen, en hij bidt op een plek waar mensen passeren, dan is het niet verboden voor anderen om voor hem langs te lopen. Sjeikh Ibn 'Uthaymien (moge Allah hem genadig zijn) zei: “Tussen iemand en de bidder doorlopen is verboden, zoals blijkt uit de ernstige waarschuwing van de Profeet (ﷺ), die zei: **“Als degene die tussen een bidder en zijn sutrah doorloopt zou weten wat voor (zonde) hij daarmee begaat, dan zou hij veertig (stappen/tijdseenheden) liever wachten dan ertussen door te lopen”**

Maar er is een uitzondering: Als de bidder zélf fout zit door te bidden op een plaats waar mensen moeten passeren (zoals bij een deuropening of doorgang in de moskee), dan is hij degene die onrecht doet. In dat geval is de persoon die passeert niet zondig, want de bidder heeft geen recht om daar te bidden en de doorgang te blokkeren.

Het is verboden om in de moskee over wereldse zaken te praten, vooral als dit gepaard gaat met rumoer, verwarring of het verheffen van de stem vóór of na het gebed.

Imam al-Bukhari (رضي الله عنه) wijdde in zijn Sahih een hoofdstuk aan dit onderwerp met de titel: **“Hoofdstuk over het verheffen van de stem in de moskee”**

Daarin vermeldde hij overlevering nummer 470 met zijn keten van overleveraars:

As-Saa'ib ibn Yazid zei: **“Ik stond in de moskee, toen een man met steentjes naar mij gooide (om mijn aandacht te trekken). Ik keek om en zag dat het Omar ibn al-Khattab was. Hij zei tegen mij: ‘Ga en breng die twee mannen naar mij toe’ Ik bracht hen, en hij vroeg: ‘Wie zijn jullie? Of waar komen jullie vandaan?’ Ze antwoordden: ‘Wij komen uit at-Ta'if.’ Daarop zei Omar: ‘Als jullie inwoners van deze stad (Madinah) waren geweest, dan had ik jullie hard gestraft, omdat jullie je stemmen verheffen in de moskee van de Boodschapper van Allah (ﷺ)’”**.

Deze overlevering benadrukt het respect en de stilte die men in de moskee dient te bewaren, en dat het verheffen van de stem (zelfs met wereldse woorden) als ongepast wordt beschouwd, zeker in de moskee van de Profeet (ﷺ).

Wij vragen Allah dat Hij ons en jullie maakt tot degenen die naar het woord luisteren en het beste ervan volgen, en tot degenen die samenwerken in goedheid en godsvrucht.

Moge Allah ons standvastig maken op het Boek van Allah en de Soenna van de Boodschapper van Allah (ﷺ), en moge Allah ons en jullie beschermen tegen het kwaad van onze eigen zielen en de slechte gevolgen van onze daden.